

І. Барановська,
кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Н. Казьмірчук
кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

I. Baranovska,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor.
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

N. Kazmirchuk
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor.
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

РОЗВИТОК SOFT SKILLS ЗАСОБАМИ ТЕАТРУ

DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS THROUGH THE THEATER

***Анотація.** Стаття присвячена актуальній проблемі розвитку soft skills майбутніх учителів засобами театральної діяльності. Визначено зміст поняття soft skills, як м'які, життєво необхідні, соціальні навички. Проаналізовано досвід зарубіжних корпорацій та освітніх закладів щодо ефективності театральної діяльності для розвитку різноманітних навичок. Представлено результати реалізації освітнього проекту ThEUs.*

***Abstract.** The article is devoted to the actual problem of the development of soft skills of future teachers by means of theatrical activity. The content of the concept of soft skills is determined, as soft, vital, social skills. The experience of foreign corporations and educational institutions regarding the effectiveness of theater activities for the development of various skills was analyzed. The results of the implementation of the sThEUs educational project are presented.*

***Ключові слова:** soft skills, театр, театральна діяльність, здобувачі, освітній проект*

***Key words:** soft skills, theater, theatrical activity, winners, educational project*

Постановка проблеми. Події останніх років яскраво демонструють невпинний рух українського суспільства до європейських цінностей, а також готовність до боротьби за збереження своєї ідентичності, примноження українських традицій. Сьогодні багато університетів України стали учасниками впровадження та реалізації проектів, що започатковані з ініціативи Європейського Союзу. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського з 2020 року успішно реалізує освітній проект «EUexperience of soft skills development of preschool

and primary school-age children by theatre activities in teacher training», sThEUs (проект 620252- EPP-1-2020-1UA-EPPJMO-MODULE) Erasmus+JeanMonne.

Програма імені Жана Монне – це одна з освітніх програм Європейського Союзу, що інтегрована в більш загальну програму навчання впродовж життя (Lifelong Learning Programme) та інші освітні програми. Її основна мета – підвищення рівня знань та поінформованості суспільства в ЄС та поза його межами з питань євроінтеграції, розбудови європейської спільноти, розвитку європейської освіти через стимулювання викладання, дослідно-наукової діяльності, зокрема на засадах міжлюдського та міжкультурного діалогу.

Проект «Підготовка майбутніх педагогів до впровадження європейського досвіду формування softskills дітей дошкільного віку та учнів початкової школи засобами театральної діяльності» націлений на розвиток потенціалу вищої освіти України, вдосконалення та поширення практик Європейських студій в Україні.

Виклад основного матеріалу. Увага до розвитку softskills (соціальні навички, м'які навички) з кожним роком зростає. Це життєво необхідні навички, якими повинна володіти людина, незалежно від виду роботи, яку вона виконує. Ці навички стосуються самої людини, а саме: її здатності до творчості, спілкування, керування своїми емоціями, використання власних та чужих ресурсів. Реалії життя переконують, що softskills мають все більший вплив на ефективність життя та успіх людини. Згідно з дослідженням Hamilton project, за останні 30 років вплив соціальних навичок на успіх зріс на 15 відсотків. Ця проблема стає все більше актуальною. Вона обговорювалась на Всесвітнього економічному форумі «Майбутнє робочих місць», де було зазначено, що в 2020 році у ТОП основних навичок увійдуть наступні: емоційний інтелект, креативність та вміння управляти людьми [3; 9]. Невипадково проблема підготовки здобувачів до формування та розвитку softskills стала головною метою нашого освітнього проекту sThEUs «EU experience of soft skills development of preschool and primary school-age children by theatre activities in teacher training».

Обираючи тему проекту, викладачі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (О. Жовніч - керівник, О. Демченко, Н. Казьмірчук, І. Барановська, І. Стахова, В. Подорожний) були переконані, що навчання м'яким навичкам буде нелегким завданням, оскільки вимагає від самих викладачів зміни звичок, які виробилися протягом життя. Отже, щоб проект був ефективним у розвитку соціальних навичок, він має використовувати педагогічний досвід, бути практично орієнтованим та забезпечувати широкий зворотний зв'язок [2; 3; 5].

Аналіз науково-методичної літератури останніх років доводить, що відомі компанії світу, заклади освіти різних рівнів, задля формування soft skills дорослих та дітей все частіше звертаються до театру. Організатори театральних тренінгів та педагоги-практики констатують великі освітні та виховні можливості театру. Посилаючись на геніальний вислів В. Шекспіра «Весь світ – це сцена», дослідники стверджують, що театр здатен охопити будь-які теми, представити різноманітні типи та характери людей, розв'язати та вирішити складні життєві проблеми та ситуації,

навчити впевненості, відповідальності, творчій співпраці та комунікації на засадах діалогу. Залучення до театральної діяльності дозволяє всім учасникам не тільки отримати та поглибити знання, а й отримати неабияке задоволення.

Цікавим є досвід реалізації театральних тренінгів для навчання фахівців головного енергетичного центру Індії. Театр, розробники та організатори освітнього тренінгу, вважають цілісним механізмом, потужним інструментом для навчання комунікації та подолання страху публічних промов та сцени. Театралізований тренінг став окремим 15-денним модулем освітньої програми. Його учасники стверджують, що результати тренінгу були набагато ширшими. Виявилось, що це один із найкращих інструментів для «розтоплення льоду» та створення згуртованої творчої команди, розвитку комунікаційних та презентаційних навичок. У ході тренінгу актори-наставники працюють з учасниками: вчать розробляти сценарії, знайомлять з основами акторської гри, правилами репетиційної роботи, допомагають поставити виставу. Кульмінацією, кінцевим результатом, практичного семінару-тренінгу є сценічний виступ. Рік за роком у день показу вистави можна спостерігати підвищену емоційну напругу всіх без виключення учасників, як по їхніх щоках течуть сльози радості, як народжується нова «командна тусовка» [2; 5; 9]. Різні тренери, що мають практичний досвід роботи у цій галузі, використовують багато інструментів для навчання м'яких навичок. Результати театрального тренінгу вражають. Він демонструє найвищу цінність запам'ятовування та підвищену ефективність у внесенні довготермінових змін у особистості та поведінці [9].

У 2021 році найбільший у світі провайдер освіти Kaplan та Singapore Repertory Theatre (SRT), один із провідних театральних продюсерів у регіоні підписали Меморандум про співпрацю, оскільки інтеграція мистецтва в освіту дозволяє отримати учням низку життєво необхідних навичок та відточити свою здатність брати участь у творчому процесі. Процес створення унікальних творінь є завжди інноваційним, отже, він активізує уяву, розумові та фізичні здібності, художньо-образне та критичне мислення, розвиває комунікативні навички. Обґрунтованою вважаємо думку пана Джо Кін Пуна, президента Kaplan у Сінгапурі: «Оскільки наш світ стикається з безпрецедентними темпами змін, наші економіки стають все більш заснованими на знаннях і покладаються на інновації. Щоб залишатися попереду, робоча сила майбутнього повинна бути креативною, інноваційною, адаптованою та мати розвинені комунікаційні та соціальні навички. Це те, на чому процвітає індустрія мистецтва... Креативність у підході до бізнесу є життєво важливою, і мистецтво може і повинно відігравати більшу роль у цих навчальних подорожах для студентів та аспірантів» [6]. Можливості мистецтва та освітнього сектору, які працюють разом для розвитку більш цілісного та творчого підходу до навчання впродовж життя, безмежні. Наприклад, здобувачі у процесі створення театру та організації заходів опановують різноманітні теми: від основ публічних виступів до робочих або позалаштункових секретів роботи над виставою, здобувають навички, необхідні на сцені та поза нею, від маркетингу до фінансів і дизайну виробництва спектаклів [6].

Аналіз педагогічного досвіду та наукового доробку педагогів доводить цінність вивчення драматургії та участі у театральній діяльності для розвитку цілої низки *soft skills*. Серед них важливе місце належить комунікативним навичкам, а саме *навичкам усного спілкування*. Участь у театральній діяльності допомагає розвинути впевненість, необхідну для того, щоб говорити чітко, зрозуміло та вдумливо. Виступаючи у ролі акторів, здобувачі вчаться змінювати висоту, тон, тембр, силу, темп та гучність голосу. Вони вивчають силу паузи, мови тіла та осягають роль виразів обличчя (міміки) у спілкуванні. Акторська гра готує до публічних виступів. Спільна творча співпраця в процесі репетицій та підготовки вистави відкриває можливості для розвитку чітких, точних і добре організованих навичок усного спілкування.

На всіх етапах створення вистави здобувачі повинні застосовувати свої індивідуальні навички для народження спільного творчого продукту, і кожен окремий вид роботи чи аспект діяльності має працювати як єдина частина цілого. Отже, театр виховує *незалежних мислителів*. *Творче мислення та передові методи вирішення проблем* можна вважати основою драми та практики в кожному векторі театральної діяльності. Щоб досягти успіху в драмі, вихованці повинні бути готові пробувати нові ідеї, приймати нові виклики та мати здатність адаптуватися до ситуацій та умов, що постійно змінюються. Отже, здобувачі вчаться бути *гнучкими та адаптаційними*.

Театральні постановки та заняття вимагають *відданості та мотивації*. Театр учиє, що успіх приходить до тих, хто дуже відданий поставленому завданню і хто готовий до *співпраці та роботи в команді*. Театральна діяльність природно вимагає, щоб кожен, хто працює над спектаклем чи виставою, був невід'ємним членом творчої злагодженої команди. Отже, театр об'єднує людей задля спільної справи. Кожен учасник має якісно працювати над досягненням цілі, тільки тоді вистава буде мати успіх.

Робота над спектаклем вимагає підготовки та ефективного використання часу. Кожен учасник театральної кухні *вчиться поважати час та ефективно його використовувати*, здобуває навички управління часом та дисциплінованості та активної участі всіх без винятку осіб, що беруть участь у реалізації проєкту.

Будь-яка творча співпраця вимагає великої *ініціативи*, і жодна постановка драми не може бути завершена без того, щоб цю якість здобули всі члени команди. Результати роботи над виставою будуть успішні, лише якщо всі учасники виявляють *взаємну повагу один до одного*. Театралізована діяльність дозволяє розвинути *впевненість у собі*. Ваші досягнення в драматургії (в іншому виді театральній діяльності) показують, що ви можете впоратися з різноманітними завданнями, труднощами та обов'язками. Ви розвинете «Так, я можу!» ставлення [4].

Узагальнюючи свій досвід роботи на театральному факультеті доктор Луї Е. Катрон виділяє двадцять п'ять м'яких навичок, рис, якостей особистості, що здатен розвинути театр. Серед них:

- навички усного спілкування. Багато студентів вважають, що театр допомагає їм розвинути впевненість, необхідну для того, щоб говорити чітко, зрозуміло та вдумливо;

- спілкування в групах. Робота в групах переконує, що чіткі, точні та добре організовані усні комунікації є найкращими. Театр формує здатність чітко й лаконічно передавати та ділитися ідеями та інформацією з усіма залученими, слухати їх і ефективно взаємодіяти з ними.

- навички до творчого вирішення проблеми. Студенти театрального факультету проявляють творчі здібності в таких сферах, як акторська майстерність, дизайн, драматургія чи режисура. Вони опановують творчі методи вирішення проблем, які можна застосувати в майбутньому в різних на багатьох роботах. Наприклад, робота в технічному театрі – створення декорацій, розвішування світильників, виготовлення реквізиту, проведення шоу тощо – є ефективним способом навчитися мислити на місці, виявляти проблеми, оцінювати низку можливих рішень, і зрозуміти, що краще зробити;

- більше ніж «зроби це». Здобувачі театрального факультету дізнаються не тільки, як краще розв'язати ту чи іншу проблему. Вони отримують знання та вчать, як правильно її потрібно вирішити. Яку б в театральну роботу ви не робили – технічну, виконавську, дослідницьку, управлінську – її потрібно виконувати правильно.

- мотивація та відданість. Успіх приходить до тих, хто відданий своїй справі;

- вміння працювати в команді. Театр вимагає, щоб всі учасники працювали разом, як один злагоджений механізм, не порушуючи командний дух. Щоб постановка досягла успіху, немає місця для поведінки «ми» проти «вони». В театрі важливо, щоб кожен підтримував один одного, цінував внесок кожного учасника, незалежно від його ролі. Це є дуже потужним усвідомленням командної роботи.

- здатність працювати самостійно. У театрі вам часто доручають завдання, які ви повинні виконувати без нагляду. Наприклад, режисура, пошук реквізиту, опрацювання характерів героїв, реплік і т.п. Вам потрібно самостійно зрозуміти та визначити, як найкраще досягти мети. Здатність працювати незалежно, розвивати та втілювати свої ідеї – це риса, яка корисна у будь-якій сфері діяльності;

- навички тайм-менеджменту, організації та планування свого часу. Участь у театрі змушує вас навчитися планувати свій час. В театральному колективі важлива дисципліна та повага до часу;

- ініціативність. Складність та багатоаспектність видів театральної діяльності в процесі роботи над виставою та підготовки її до показу вимагає ініціативи від кожного члену колективу [7].

Окрім вище перелічених навичок, театр виховує впевненість у собі, оскільки кожен має можливість усвідомити власні цінності, здібності та ідеї. Участь у театральній діяльності виховує стресостійкість: здатність позитивно реагувати на робочий тиск, зберігаючи контроль, зосереджуючись на пріоритетних завданнях[1; 8].

Отже, розробка та реалізація освітнього проєкту «Підготовка майбутніх педагогів до впровадження європейського досвіду формування soft skills дітей дошкільного віку та учнів початкової школи засобами театральної діяльності» в практику навчання здобувачів педагогічних вузів є актуальним та своєчасним. На

сьогоднішній день ми досягли гарних результатів, як у навчальні студентів, так і в напрямку підвищення кваліфікації вчителів-практиків. На базі освітнього Хабу Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського проектною групою викладачів (О. Жовніч, О. Демченко, Н. Казьмірчук, І. Барановська, І. Стахова, В. Подорожний) було реалізовано наступні форми неформальної освіти:

✓ міні-симпозіум «Підготовка студентів до використання театралізованої діяльності у розвитку soft skills дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: європейський контекст» (29 червня 2021 р.);

✓ навчальний тренінг «Театралізована діяльність: мистецтво, «школа почуттів» і досвід спілкування» (серпень, 2021 р.);

✓ курси підвищення кваліфікації педагогів-практиків «Організація театралізованої діяльності для розвитку soft skills дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: європейський контекст (жовтень, 2021; жовтень 2022);

✓ низку майстер-класів: «Виготовлення та оживлення ляльки маріонетки» (Н.Казьмірчук, І.Барановська), «Секрети сценічного мовлення» (О.Гончарук, актор театру ляльок); «По два боки рівності» (Р. Григор'єв, І. Дєдова, керівники проекту «Театр рівності», «Секрети оживлення різних видів ляльок» (О. Свіньїн, головний режисер Вінницького академічного театру ляльок), «Специфіка виконання малюнку на піску» (С. Мелобенська, керівник центру пісочного мистецтва MS-Art м. Вінниця) [3].

Це далеко не повний перелік форм та видів освітньої діяльності, що організовують члени групи в рамках освітнього проекту.

Висновки. Таким чином, завдяки своїй унікальній природі та мові театр здатен об'єднувати різних людей, піднімати різні питання, невимушено впливати на людину, її погляди, цінності, поведінку та формувати життєво необхідні навички, розвивати soft skills.

Література

1. Барановська І.Г. Мистецтво – джерело художньо-творчої самореалізації студентів педагогічних ВНЗ. URL: file:///C:/Users/Iriska/Downloads/Sitimn_2014_38_40.pdf
2. Мозгальова Н.Г., Барановська І.Г., Глазунова І.К., Михайлішен А.В., Казьмірчук Н.С. (2021). Методичні основи майстерності вчителів музичного мистецтва в педагогічних закладах вищої освіти. *Огляд мовознавства та культури*, 5 (S2), 317-327. URL: <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS2.1355>
3. Підготовка майбутніх педагогів ... URL: <https://www.facebook.com/groups/754951105361978>
4. Building on Drama's "Soft Skills". URL: <https://burtsdrama.com/2015/10/28/building-on-dramas-soft-skills/>
5. Demchenko Olena, Kazmirchuk Natalia, Zhovnych Olesya, Stakhova Inna, Podorozhnyi Vadym, Baranovska Iryna. Preparing students for the use of theater activities for children's development soft skills: european context. society. integration. education. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I. May 27th - 28th. 2022. p. 31-46 BHЗ. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/issue/view/176/showToc>

6. Enhancing creativity and soft skills in students through the arts. URL: <https://www.kaplan.com.sg/blog/enhancing-creativity-and-soft-skills-in-students-through-the-arts/>
7. 25 Life Skills learned in Theatre. URL: <https://theatreanddance.appstate.edu/students/prospective-students/25-life-skills-learned-theatre>
8. How to implement soft skills through theatre? URL: <https://mastertheact.eu/news/how-to-implement-soft-skills-through-theatre/>
9. Theater as a medium for soft skills training. URL: <https://trainingindustry.com/magazine/jul-aug-2018/theater-as-a-medium-for-soft-skills-training/>

Ю. Барановський,
здобувач ОС «бакалавр»,
Одеська національна музична академія
імені А.В.Нежданової
Y. Baranovsky,
Bachelor's degree holder,
Odesa National Academy of Music
named after A.V. Nezhdanova

ВИКОНАВСТВО НА САКСОФОНІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

PERFORMANCE ON THE SAXOPHONE: HISTORY AND PRESENT

***Анотація.** У статті порушується проблема становлення та розвитку саксофонного мистецтва. Розглянуто історію створення саксофону, як унікальний винахід бельгійського музиканта, майстра Адольфа Сакса. Подано аналіз нової моделі інструменту «саксофон», визначено його темброві особливості та технічні можливості. Розглянуто етапи розвитку саксофонного мистецтва. Схарактеризовано види та манери гри на саксофоні (академічна (класична), джазова (естрадна)). Вказано особливості розвитку українського саксофонного мистецтва та презентовано провідні школи гри на саксофоні в Україні.*

***Abstract.** The article raises the problem of formation and development of saxophone art. The history of the creation of the saxophone, as a unique invention of the Belgian musician, master Adolphe Sax, is considered. An analysis of the new model of the instrument "saxophone" is presented, its timbre features and technical capabilities are determined. The stages of development of saxophone art are considered. The types and manners of playing the saxophone (academic (classical), jazz (pop)) are characterized. The peculiarities of the development of Ukrainian saxophone art are indicated and the leading schools of playing the saxophone in Ukraine are presented.*

***Ключові слова:** саксофон, мистецтво гри, Адольф Сакс, академічне мистецтво, джаз, естрадний саксофон.*

***Key words:** saxophone, art of playing, Adolf Sax, academic art, jazz, pop saxophone.*